

(1926–1994)

Усэхэр, поэмэхэр, баснэхэр Иэшынэ Хьазрэт гьэхьэгьэ инхэр
зыщишыгыэрпрозэр арми итворчествэ кьыzscheжьэрэр усэр ары.
«Социалистическэ Адыгеим» ильэс зэфэшхьафхэм кьыхиутыгь иусэхэу
«Матрос оред» (1951), «Джашыгьум улэхьупхь» (1951), «Ленин» (1957),
«Партием фэкло» (1959), «Ным письмэ кьыфэклоагь» (1959). Мы усэхэм
партием, ащ ипащэ, лэжьаклоу зилоф зыгьэцаклэрэм, дзэклолэу хэгьэгур
пыим щызыухьумэрэм, ящытхьу усаклом зыщарегьэлэты. Ежь тхаклом

игукъэкIыжъхэм и усэхэм ямэхъан фэгъэхьыгъэу кыщилогъагъ: «зи кIэ хэлъыгъэп, а лъэхъаным адрэ бэу атхырэмэ афэдагъ».

1969-рэ илъэсым стиххэмрэ поэмэхэмрэ зыдэт сборникэу «Псэм фэд» зыфилогъэр кыдэкIы. Мыщ усэхэу 1946–1968-рэ илъэсхэм ытыгъэхэмрэ ыкIи поэмэхэу «Ныбджэгъу шыпкъ», «НэбгыритIу кыяхъулагъэр», «Ныбджэгъум икъэ» зыфилогъэрэр авторым кыдегъахъэх. Ахэм анэмыкIэу сборникым дэтых баснэхэр, зэридзэкIыгъэ баснэхэр ыкIи ежъ Iэшъынэм ытхыгъэ пшысэхэр. «Псэм фэдэм» кыдэхьыгъэ произведенийэхэр зэкIэ усэкIэ тхыгъэх.

НыбжыкIэ дэдэу Хъазрэт тхэнэу ригъэжъэгагъ, усэу ытхыгъэри бэдэд, ау тхакIор анахъэу зэлъазыгъэшIагъэр «Ныбджэгъу шыпкъ» зыфилогъэ поэмэу 1954-рэ илъэсым тхылъ шъхьафэу кыдэкIыгъэр ары.

Литературэм ипоэтическэ жанр кыинэу ыкIи гъэшIэгъонэу баснэр Iэшъынэ Хъазрэт ыIэ кыыригъэхьагъэу щытыгъ, щэIэф и ащ фэшъыпкъагъ. 1951-рэ илъэсым кыщегъэжъагъэу хэку газетхэм, альманахэу «Зэкъошныгъэми» тхакIом ибаснэхэр кыыхаутыгъэх. Илъэс зэфэшъхьафхэм баснэхэр дэтэу тхылъитф Iэшъынэм кыыдигъэкIыкъ. Апэрэ тхылъэу «Баснэхэр» 1959-рэ илъэсым кыдэкIыгъагъ. Ащ кыкIэлъыкIагъэх: «Баснэхэр» (1978), «Зэ упкIэн, тIо упкIэн» (1981), «Пэфау» (1986), «Тхьаматэм ишъэогъу» (1990). Iэшъынэм ибаснэхэр тищыIакIэ илъэныкъуабэхэм япхыгъэу щыт. Цыфыр зыгъэпыутрэ шэнмэ къащегъэжъагъэу къралыгъо мэхъанэ зиIэ Iофыгъохэм

Прозэр

Iэшъынэ Хъазрэт игукъэкIыжъхэм къащитхыжыгъагъ прозэм амалышхохэр зэриIэр ныбжыкIэзэ кыгурылогъагъэу. Мы лъэхъаным тхакIом газетым Iоф щышIэщтыгъэ, ащ кыххэкIэу статьяхэу, очеркхэу, рассказхэу бэ кыхиутыщтыгъэр. Мыхэм лъэшэу яшIагъэ къэкIагъэ Iэшъынэм прозэм зыфигъэзэнымкIэ. ПрозэкIэ тхыгъэу Хъазрэт произведениеу иIэм фэдиз ытхыгъэу титхакIохэм ахэтэп. Ау етIани ытхыгъахэм къэгъэлъэгъуапхъэу

темэ

гъэнэфагъэу

иIагъэр бэ, ахэмэ ащыщхэр иныбджэгъумэ аштэ шIоигъэу ариIоштыгъэ. Критикэм ыгъэунэфыгъэу щыт Iэшъынэм ипрозэ ежъ иунаеу художественнэ дунэе псау зэрэщызэхичагъэр. А дунаим щыIэныгъэр щэбыжъутэ: цыфхэр щэлажъэх, щэпсэух, щызэфэгубжых, щызэшIужьых, шIумрэ емрэ щызэбэных. ГъэшIэгъоныр произведение пэпчъ авторым зыкыкIимыIотыкIыжъэу хъугъэ-шIэгъэ зэфэшъхьафхэр кыщелуатэ, Iофыгъо шъхьафхэр кыщелэтых, ау ахэр зэкIэ зэпхыгъэри зыфэгъэхьыгъэри цыфыр ары. Ащ ыгу ихыкIрэмрэ

ыкIи иIэкIоцI дунаирэ якъызэIухын, якъэгъэлъэгъон тхакIор
зыуж итыр, пшъэрылъ шъхьаIэу зыфигъэуцужьрэр.

1956-рэ илъэсым писателым исборникэу «Зэгъогогъухэр»

зыфиIорэр

къыдэкIы.

Мыщ

къыдэхъэгъэ

рассказхэр

къуаджэм илэжьэкIо цIыфхэм яхьылIэгъагъ, къэбар кIэкIыр

алъапсэу гъэпсыгъагъэх, цIыф шэн зекIуакIэмэ куоу джыри

алъыIэсыщтыгъэхэп. Ау къоджэ щыIакIэм икъэгъэлъэгъон

нэмыкIэу тхакIор къызэрэкIуалIэрэр къахэщы, цIыфым къинэу

ыгукIэ зэпичырэр къыригъэлъэгъукIыным авторыр пылъ.

Iэшъынэр нахьыбэрэ зытегущыIэрэр ныбжьыкIэхэр, ахэм

язэфыщтыкI. НыбжьыкIэхэм ядунай тхакIом дэгъоу ешIэ.

Къалэми къуаджэми ащыпсэурэ кIэлакIэхэм язекIуакIэхэр,

язэхэтыкIэхэр, яфэпакIэ щегъэжьагъэу ягущыIакIэ рыкIэкIыжьэу

дэгъоу ащыгъуаз Iэшъынэр. «Зэгъогогъухэм» ауж къэкIыгъэ

сборникхэу «КIымафэми шыблэр мао» (1957), «Нэфын» (1958),

«Жьыбгъэм хэт чъыгхэр» (1960) зыфиIохэрэм ар къаушыхъаты.

1983-рэ илъэсым Iэшъынэм ироманэу «Псэм фабэ икIас»

зыфиIорэр адыгабзэкIэ къыдэкIы. Ежъ авторыр итхыгъэроманкIэ еджагъ, ау

адыгэ литературэм изэхэфын пылъ

шIэныгъэлэжьхэм ащыщхэм тхакIом роман ымытхыгъэу аIо.

Iэшъынэ Хъазрэт итхыльхэр урысыбзэкIи Москва
къыщыдигъэкIыгъэх."Сердечный перекресток"-1964,"Деревья на встру"-
1966,"Всадник переходит бурную реку"-1966,"Водяной орех"-1970,"Дар
доброму вестнику"-1973,"Сочинители песен"-1976,"Эту песню поют
мужчины"-1990.

"Шъэомафэ шэкIожъым ыкъу" зыфиIорэ пшысэ-пьэсыр Адыгэ театрэм
къыщагъэуцугъ.

М.Горькэм,А.Чеховым,Т.Шевченкэм,К.Хетагуровым,Я.Купалэ,А.Иссамян,Д.
Гулиа,С.Маршак,С.Михалковым атхыгъэмэ ащыщхэр адыгабзэкIэ
зэридзэкIыгъэх.

1958-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу Урысие Федерацием итхакIохэм ясоюзы
хэтыгъ.

1994-рэ илъэсым идунай ыхъожъыгъ.